2.1. OSMANLI TÜRKÇESİ ALFABESİ

KONUYA HAZIRLIK

1. Türklerin kullandığı alfabeler dışında dünyada konuşulan dillere ait hangi alfabeler kullanılmaktadır? Bildiklerinizi söyleyiniz.
2. Prof. Dr. Talat Tekin'in **"Tarih boyunca Türk dilinin yazımı için kullanılmış türlü alfabeler arasında en uzun sürelisi ve en yaygını, hiç şüphesiz ki Arap alfabesidir. Gerçekten bu alfabe, Türklerin İslam dinini kabul etmeye başladıkları 10. yüzyıl ortalarından 20. yüzyıl ortalarına kadar yani bin yıl gibi çok uzun bir süre tarihî ve modern Türk dil ve lehçelerinin yazımı için kullanılan tek alfabe olmuştur."** cümlelerinde değindiği gibi Osmanlı Türkçesi alfabesinin asırlarca kullanılmasının sebepleri neler olabilir? Düşüncelerinizi söyleyiniz.

BİLİYOR MUSUNUZ?

Geçmişimizin kültürüne vâkıf olmak, o döneme ait bilgi ve kültürel birikimi tanımak isteyen için Arap asıllı Türk alfabesi ile yazılmış eserleri okumak -sıkça söz edilenin aksine- çok zor değildir. Nihayeti değişik bir yazıyı sökmek ve çözmekten ibarettir. Burada sözlüklere de büyük iş düşmektedir. Ayrıca Türkçenin on asırlık bir geçmişte hangi evrelerden geçtiğini gözlemlemek de herhâlde sözlüklerin yardımıyla olacaktır. Çünkü bu dönem Türkçesinin en önemli özelliği söz varlığında görülen etkileşim ve değişimdir.

Yaşar ÇAĞBAYIR,
Ötüken Osmanlı Türkçesi Sözlüğü

صراط مستقيم
١٣٢٦

OSMANLI TÜRKÇESİ

Osmanlı Türkçesi alfabesinin özellikleri şunlardır:

- Alfabede 34 harf vardır.
- Sağdan sola doğru yazılır ve okunur.
- Bazı harfler birden fazla sesle okunur.
- Kur'an alfabesine birkaç harf ilave edilerek oluşturulmuştur.

Aşağıdaki tabloda Osmanlı Türkçesi alfabesinin harfleri, harflerin okunuşu ve ses karşılıkları verilmiştir. Verilen harflerin şekillerini, adlarını ve Türkçede karşıladığı harfleri öğreninceye kadar tekrar çalışması yapınız. Tabloda kırmızı renkle yazılan harfler Kur'an alfabesine Türkçedeki sesleri karşılamak için ilave edilen harflerdir.

ج cim c	ث se s	ت te t	پ pe p	ب be b	ا elif a, e
ر ra r	ذ zel z	د dal d	خ hı h	ح ha h	چ çim ç
ض dad d, z	ص sad s	ش şın ş	س sin s	ژ je j	ز ze z
ق kaf k	ف fe f	غ gayın g, ğ	ع ayın ʿ	ظ zı z	ط tı d, t
ن nun n	م mim m	ل lam l	ڭ nef n	گ gef g, ğ	ك kef k
	ى ye y	لا lamelif la	ه he h	و vav v	

İŞ BİRLİĞİ

Aranızda Kur'an alfabesini bilen arkadaşlarınız olabilir. Alfabeyi öğrenirken bu arkadaşlarınızdan yardım alabilirsiniz.

BİLGİ KUTUSU

Aslında Arap alfabesinde 28 harf vardır. Buna elif ve lam harflerinin birleşimiyle oluşan lamelif (لا) dâhil edilirse 29 harf olur. Pe (پ), çim (چ), je (ژ) harfleri Türkçedeki sesleri karşılamak için Farsçadan alınmıştır. Türkçe ve Farsça kelimelerdeki "g" sesini göstermek için de gef (گ) harfi kullanılmıştır. "Nazal n" de denilen Nef (ڭ) harfi ise Türk dilinin kendi seslerinden olan ve genizden söylenen "n" (ng) sesini karşılamak için Türkler tarafından eklenmiştir. Böylece Osmanlı Türkçesi alfabesi 34 harfli bir alfabe olmuştur.

SORU-YORUM

Aşağıdaki metni okuyunuz ve metnin içeriğine ilişkin soruyu sözlü olarak cevaplayınız.

"Ona ancak tertemiz olanlar dokunabilir." (Vakıa suresi, 79)

Kur'an'ın Allah Taala tarafından böylesine yüceltici ifadelerle anılması ve ayette temiz olarak dokunmanın ona saygıyı belirten bir niteleme olarak yer alması sebebiyle ilk zamanlardan itibaren Müslümanlar Kur'an ayetlerinin yazılı olduğu malzemeye ve Mushaf'a ibadet temizliği olmadan yani abdestsiz olarak dokunmamaya özen göstermişlerdir. İslam âlimlerinin çoğunluğu da Hz. Peygamber'den nakledilen bazı söz ve uygulamaları bu yöndeki çıkarımı destekleyici bulmuşlar ve Mushaf'a el sürmek için abdest almak gerektiğine hükmetmişlerdir.

(Genel ağdan alınmıştır.)

Metinden hareketle "mukaddesata hürmet (kutsal inanç ve davranışlara saygı)" konusuyla ilgili duygu ve düşüncelerinizi Osmanlı Türkçesinin de Kur'an harfleriyle yazıldığını dikkate alarak belirtiniz.

SIRA SİZDE

1. Aşağıdaki tabloda Osmanlı Türkçesi alfabesinin harfleri karışık olarak sıralanmıştır. Harflerin adlarını boş bırakılan yerlere örnekteki gibi yazınız.

د	ح	خ	ز	ژ	ذ	ب *be*
ا	چ	پ	ت	ث	ج	ر ....
ق	ك	غ	ف	ڭ	ل	گ ....
ض	ط	ظ	ع	ش	ص	س ....
	لا	م	ى	ه	و	ن ....

2. Verilen örneği inceleyerek aşağıdaki seslerin Osmanlı Türkçesi alfabesinde hangi harflerle gösterildiğini boş bırakılan kutucuklara yazınız.

ث-س-ص	←	S	د ض ط	←	D
ح خ ه	←	H	ن ڭ	←	N
ذ ز ض ظ	←	Z	ك ق	←	K
غ گ	←	Ğ	غ گ	←	G